

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 806737/5

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב א' אהרן כץ, הרב אליעזר איגרא, הרב יעקב זמיר

המערערת: פלונית

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד זאב הבר)

הנידון: היתר נישואין לבעל שאשתו חשודה במעשה כיעור ומסרבת להתגרש

פסק דין

לפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי בחיפה מיום י"ב בסיוון התשע"ד (10.6.2014) שבה נעתר בית הדין לבקשת הבעל למתן היתר נישואין.

העובדות הנצרכות

הצדדים נישאו זה לזה כדת משה וישראל בשנת 1998 ולהם בן משותף, יליד שנת 2000, הנמצא בחזקת האם. בחודש מרץ 2005 לפני למעלה מתשע שנים, עזב הבעל את הבית ומאז הצדדים פרודים, ומנהלים מערכות משפטיות מסועפות בפני הערכאות השונות.

בהליכים שהתנהלו בבית המשפט לענייני משפחה, הורתה השופטת קמא לפרק את השיתוף בדירת מגורים של בני הזוג, תוך שקבעה כי מערכת היחסים בין בני הזוג הגיעה לסיומה ודחיית פירוק שיתוף משמעותה שימור מלאכותי של הקשר בין הצדדים.

פסק דין זה נותר על כנו, גם לאחר ערעור שהגישה האישה לבית המשפט המחוזי בשנת 2006.

עדות למערכת היחסים העכורה בין הצדדים, הוא אירוע שקרה סמוך לאחר פתיחת תיק תביעת הגירושין על ידי הבעל. הבעל הגיש תלונה במשטרה נגד האישה על אלימות, וסיומה היה במתן גזר דין ביום ט"ו באלול תשע"ד (10.9.2014) שבו הורשעה האישה בעבירת אלימות, וחויבה בקנס כספי ובמאסר על תנאי.

בתביעת הבעל לגירושין התקיימו מספר דיונים, ולאחר שמיעת עמדות הצדדים וב"כ ושמיעת עדים מטעם הבעל, החליט בית הדין בתאריך ח' באייר תשס"ח (13.05.2008) בדעת רוב:

"על הצדדים להתגרש בהקדם ויש מקום אף לחייב את האישה בגט פיטורין. הבעל רשאי להשליש גט ולהיפטר בזה מכל חיוביו כלפי אשתו כולל מזונות ומדור, למעט חיוב כתובתה. במידה והאישה תיאותר לקבל את גטה – תישמר לה הזכות לבקש דיון על זכאותה בתשלום כתובתה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה ערערה על ההחלטה.

בתאריך י"א במרחשוון תש"ע (29.10.2009) החליט בית הדין הגדול לקבל את ערעור האישה על חיובה בגט, אך דחה את ערעורה בעניין השלשת הגט ופיטורו של הבעל מחיוביו כלפיה למעט הכתובה. הגט אכן הושלש, אך האישה סירבה לקבלו.

אך בזאת לא תמה המערכה המשפטית.

האישה פתחה תביעה לשלום בית, אשר גם היא נדחתה. בתאריך ז' בסיוון תשע"א (9.6.2011) דחה בית הדין את תביעת האישה לשלום בית.

גם על החלטה זו ערערה האישה ובית הדין הגדול בהחלטתו מיום ג' באדר ב' תשע"א (9.3.2011) דחה את הערעור וקבע כי במקרה זה, שיש רגליים לדבר לחששו של הבעל למעשה זנות, רשאי הבעל להשליש גט ולהיפטר מחיוביו כלפי האישה ואין מקום לשלום בית.

בשלב זה, בתאריך י"ח בסיוון תשע"א (20.6.2011), חזרה האישה לנהל מערכה משפטית נוספת. הפעם הגישה האישה תביעה לכתובה תוספת כתובה ופיצויים בסך כולל של חמש מאות ועשרים אלף ש"ח. בית הדין דחה את תביעתה בהחלטתו מיום ל' בסיוון תשע"ב (20.6.2012) ופסק שהאישה הפסידה את כתובתה מפני שתי עילות הלכתיות המפורטות בפסק הדין.

האחת: האישה הכתה את בעלה.

העילה השנייה: מעשה כיעור ביותר, שהדברים מראים כי התבצעה עברה.

גם על פסק דין זה הגישה האישה ערעור. ובית הדין הגדול לערעורים פסק בהחלטתו מיום ט"ז במרחשוון תשע"ב (1.11.2012) כי מועד לדיון בערעור האישה בנושא הכתובה ייקבע רק לאחר שיתקבל אישור מבית הדין האזורי שהגט סודר. בנימוקיו נכתב, אין מקום לדיון סרק בנושא הכתובה בטרם סודר הגט.

הבעל תבע אפוא מועד לסידור גט, ומשזה לא בוצע – ביקש היתר לשאת אישה על אשתו. היתר זה ניתן לו על ידי בית הדין קמא בפסק דינו מיום י"ב בסיוון התשע"ד (10.6.2014).

פסק הדין נשוא הערעור

בית הדין בחיפה, קיבל את בקשת הבעל להיתר נישואין. בית הדין מפנה לנימוקי פסק הדין בדבר הפסד האישה מכתובה ותוספת וקבע כי נימוקי פסק דין זה יפים גם לגבי בקשת הבעל למתן היתר נישואין. ולא זו בלבד, אלא שיש בנימוקים הללו טעם וסיבה אפילו לחיובה בגט, קל וחומר שיש בהם כדי ליתן היתר נישואין.

נימוקי בית הדין קמא

א. בית הדין התרשם הן מהחומר שבתיק והשתלשלות העניינים המפורטת במבוא לפסק דין, והן מתשובות האישה לבית הדין שהתחקה אחר תשובתה בדבר סירובה לקבל את הגט, שסירובה זה אינו בא מפני שהאישה אוהבת את בעלה ומעוניינת בחיים משותפים עמו. האישה האשימה בהאשמות קשות את הבעל. כבר לפני כתשע שנים, האישה מנהלת עמו מאבקים משפטיים ממושכים הן בבית הדין והן בבית המשפט.

ב. בני הזוג הם מבני עדות המזרח שלא חל עליהם חרם רבנו גרשום ולבעל עומדת זכות הטענה: "קיימתי מצוות בית הדין להשלשת גט ובכך נפטרתי מחיובי כלפי האישה בנוגע

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

למזונות ומדור" כפי שקבע בית הדין בהחלטותיו שאושרו בבית הדין הגדול שדחה את ערעור האישה על ההחלטות.

ג. בית הדין בפסק הדין הנ"ל פטר אותו מחיוב זה והאישה מסרבת פעם אחר פעם לקבל גט ולכן הוא מעוניין לקבל היתר נישואין. זכות טענה זו של הבעל יש בה בכדי סמיכה גם אם היה חרם רבנו גרשום חל על בני זוג אלו, כמבואר בפוסקים שדנו בזה שלא תיקן רבנו גרשום את החרם במקרה שהאישה עשתה מעשי כיעור והכתה את הבעל.

ד. פסקי הדין שאליהם הפנתה האישה אינם מתייחסים למקרה שבו הוכח כי האישה עשתה מעשה כיעור והכתה את בעלה, כמבואר למעייין בהם.

ה. בית הדין סבור שנוכח הפירוד הפיזי והרגשי שלוהה במאבקים משפטיים קשים ומרים במשך תקופה ארוכה מאוד, הוכח בעליל כי אין פני האישה לשלום בית, וכל מטרתה היא בגדר "אחזתיו ולא ארפנו".

דיון והכרעה

בית הדין דנן שמע את הצדדים באורך רוח בשני דיונים שהתנהלו בפניו, ועיין בארוכה בכל טענות הצדדים וכן גם בפסק הדין הארוך והמנומק של בית הדין קמא.

השאלה שעמדה בפני בית הדין קמא היא: האם יש להתיר למבקש לשאת אישה על אשתו נוכח סירובה של האישה לקבל את גטה?

אנו סומכים את ידינו על מסקנותיו של בית הדין קמא ועל הנימוקים שנתן בעניין.

ראינו לנכון להרחיב באחת מהנקודות שעליהן נסמך ההיתר למבקש לשאת אישה על אשתו.

במקרה דנן קבע בית הדין, בעקבות חקירת עדים שהתבצעה בחודש יולי 2006 ובחודש ינואר 2007 כי נעשה "מעשה כיעור ביותר שהדברים מראים שהייתה שם עבירה".

כתב הרמב"ם (הלכות אישות פרק כד הלכה טו):

"כיצד היא יוצאה משום שם רע, כגון שהיו שם עדים שעשת דבר מכווער ביותר שהדברים מראים שהייתה שם עבירה אף על פי שאין שם עדות ברורה בזנות, כיצד כגון שהייתה בחצר לבדה וראו ונכנסו מיד בשעת יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המטה והיא לובשת המכנסים או חוגרת אזורה או שמצאו רוק לח למעלה מן הכילה או שהיו שניהם יוצאים ממקום אפל או מעלין זה את זה מן הבור וכיוצא בו, או שראו אותו מנשק על פי חלוקה או שראו אותן מנשקין זה את זה או מגפפין זה את זה או שנכנסו זה אחר זה והגיפו דלתות וכיוצא בדברים אלו, אם רצה בעלה להוציאה תצא ואין לה כתובה, ואין זו צריכה התראה."

וכן פסק בשולחן ערוך (אבן העזר סימן יא סעיף א).

הרי לפנינו שהיכולת להוציאה תלויה ברצון הבעל.

הנתפסת במעשה כיעור יוצאת בגט בעל כורחה

וכתב הבית שמואל (שם ס"ק ו):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"כך כתב הרמב"ם (פרק טו הלכה טז) והסמ"ג (עשין מח) דבעל רשאי להוציאה בעל כורחה, אבל אין כופין אותו ואין משיאין לו עצה להחזיקה. ועיין תשובת הרא"ם (סימן כה) ואפילו בזמן הזה דאיכא חרם רבנו גרשום יכול להוציאה, כך כתב בתשובת מהר"ם מלובלין (סימן פ) וכן פסק בט"ז (ס"ק א) ולא כרש"ל (בתשובה סימן לג). ואין צריך התראה כמו שכתב הרמב"ם (פרק כד הלכה טו)."

וכך כתב הרמ"א (אבן העזר סימן קטו סעיף ד) גבי עוברת על דת, דיכול לגרשה בעל כורחה אפילו במקום שנוהגים בחרם דרבנו גרשום, וזו לשונו: "אינה יכולה לעכב על ידו שלא יגרשנה, ויכול לגרשה בעל כורחה, ואין בזה משום חרם רבנו גרשום."

סתירה בפסקי רמ"א ויישובה

ועיין בפתחי תשובה (סימן א ס"ק טז) בשם תשובת נודע ביהודה (קמא, אבן העזר סימן א) שהביא דעת חכם אחד שרצה ליישב דברי רמ"א אהדדי, שלא יסתרו דבריו (בסימן א) שם הביא דעות שאין להתיר לעבור על חרם דרבנו גרשום לבעל ששהתה אשתו עמו עשר שנים ולא ילדה, את מה שכתב (בסימן קטו) בפשיטות כנ"ל, שמותר לגרש בעל כורחה בעשה מעשה כיעור.

ותירץ אותו חכם שלגרש בעל כורחה קיל יותר מלישא אישה שנייה, על כן לדעתו פסק רמ"א בפשיטות (בסימן קטו) שיכול לגרשה בעל כורחה, מה שאין כן (בסימן א) בשהתה עשר שנים, דמיירי בלישא אחרת – בזה הביא דעות שמחמירות.

והנודע ביהודה עצמו חולק על תירוץ חכם זה וסובר שלגרש אישה בעל כורחה יותר חמור מלישא אישה נוספת, ושאני דינו של הרמ"א בסימן קט"ו, דשם לא יכול לשאת אישה נוספת שמא אשתו הראשונה שעברה על דת תחזור למוטב, ונמצא הבעל חי עם שתי נשים ששתיהן נוהגות כהוגן [אבל בשהתה ולא ילדה – כשמתירים לו לישא אחרת, גם אם לא יגרש את הראשונה – לא יחיה עוד עמה וממילא ולא ייתכן שטעם ההיתר יתבטל בעוד הוא חי עם שתיהן].

על כל פנים, נמצאנו למדים, שלשיטת הנודע ביהודה, חרם דרבנו גרשום שלא לגרש אישה בעל כורחה חמור מהחרם שלא לישא אישה על אשתו.

כשנפרדה מבעלה ונתפסה במעשה כיעור

ואם כך, בנידון דידן שהבעל היה יכול לגרש אשתו משום דבר כיעור, כמו שכתב רמ"א שהובא לעיל, קל וחומר שיכול לשאת אישה שנייה על אשתו. ובמקרה שלפנינו אין לחוש שמא תחזור בתשובה ויימצא הבעל שרוי עם שתי נשים, כפי שאנו חוששים בעוברת על דת, כיוון שבנידון דידן בני הזוג פרודים זמן רב מאוד, גבה טורא ביניהם, והבעל השליש כבר את גטו, שמראים הדברים שגמר מכול וכול בדעתו שלא לשוב ולחיות עמה וממתין שתקבל גטה. ודומיא, וקל וחומר הוא, משהתה עשר שנים ולא ילדה, שכיון שמצא אחרת שהיא בת בנים, מבטל כוונתו לחיות עם הראשונה כלל [כמבואר בנודע ביהודה, כנ"ל], ולא חיישינן שיחזור ויחיה עם שתי נשים.

עוד טעם להתיר

ועוד יש לצרף בזה את דברי הדרכי משה (אבן העזר סימן קטו אות טז, ומקורו מהמרדכי – יבמות סימן קכב) שכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

”אמנם אם יש עידי כיעור [...] ורשאי לזרוק לה גט אם יוכל בעל כורחה ואם אינו יכול יישא אחרת. ויש לשאול פיה ואם לא תשיב תשובה נכונה ומישרת על כל דבר ודבר תפסיד גם כתובתה.”

(אמנם המרדכי כתב כן לשיטתו שפוסק כשיטת השאלות דמוציאין מהבעל בעדי כיעור, אבל לכאורה הוא הדין לדין שאין מוציאין אלא רק רשאי לגרשה בעל כורחה ואי אפשר למנעו).

לא הארכנו בכל הנ”ל אלא כדי לבסס את הקביעה כי בבואנו לבחון את משקלה של ההגנה על האישה המגבילה את הבעל מלישא אישה על אשתו, אל מול הזכות של הבעל להמשיך את חייו עם אישה אחרת שלא ביצעה מעשה כיעור במסגרת חיי הנישואין. אנו נוכחים לדעת שיש סמך בפוסקים להתיר לישא אישה נוספת אפילו כלפי מי שחרם דרבנו גרשום חל עליו, בגלל מעשה כיעור שעשתה האישה.

בעדות שלא קיבלו חרם דרבנו גרשום מתעצם טעם ההיתר

במקרה דנן עצמת הדברים כפולה ומכופלת, שהרי כפי שראינו בנסיבות המקרה שלפנינו, מדובר בזוג שהם מבני עדות ספרד, שלא קיבלו עליהם החרם כלל. שיקול הדעת נותן אפוא שכאשר מדובר באישה זו שנהגה שלא כהוגן בביצוע מעשי כיעור ומסרבת במשך שנים רבות לקבל את גטה, לא נוכל למנוע מן הבעל להמשיך את חייו ולהינשא בשנית.

חיזוק להיתר – גם האישה לא חפצה בנישואין, סירובה לגט – נקמנות

קביעה זו מתחזקת נוכח העובדה – שאותה ציין בית הדין קמא – כי סירובה של האישה לקבל את הגט אינו בא מפני שהיא אוהבת את בעלה ומעוניינת בחיים משותפים עמו. חוסר היכולת לחיות חיים משותפים ניכר מעצם ההאשמות הקשות שהאשימה האישה את הבעל כבר לפני כתשע שנים, ומן הצורה בה האישה מנהלת מאבקים משפטיים ממושכים הן בבית הדין והן בבית המשפט, לרבות בערכאות הערעור השונות.

לדעתנו, בהחלט יפה לענייננו התיאור שהביא בית הדין קמא מפד”ר (כרך ז עמוד 112), האומר:

”ההסבר היחידי שיש לתת לסירובה של האישה להגיע לידי הסדר סופי של פירוד, הוא לכאורה רק נקמנות גרידא, בחינת ‘תמות נפשי עם פלשתים’ ותו לא.”

לדעתנו יש לשים גבול למסכת המאבקים הממושכת שבה נתונים בני הזוג ולאפשר לבעל לפתוח דף חדש בחייו, כאשר במקביל, האפשרות של האישה לקבל גם היא את גטה ולפתוח פרק חדש בחייה, תקפה ועומדת כל העת.

סיכום

סוף דבר, לא מצאנו בפסק דינו של בית הדין האזורי בחיפה המתיר לבעל לשאת אישה על אשתו – לא טעות בדבר הלכה ולא טעות הנראית בשיקול הדעת. ההפך הוא הנכון: אנו תומכים בשיקולים שהועלו ובמסקנות שהוסקו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פסק דין

מכל האמור מוחלט:

- א. הערעור נדחה. ההיתר לבעל לשאת אישה על אשתו – בעינו עומד.
- ב. ההיתר כפוף לאישורו של כבוד נשיא בית הדין הגדול, בהתאם לתקנה קע"ד לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים, התשנ"ג.

ניתן ביום כ"ג בסיוון התשע"ו (29.6.2016).

הרב יעקב זמיר

הרב אליעזר איגרא

הרב א' אהרן כץ